

Spis treści

Wstęp	9
1. Cymbalki u Szyje Cymblera	11
2. Czy muzyka może uratować człowiekowi życie?	41
3. „W małej Bóbrce, co klezmerską nutą żyła...”	55
4. Głód życia	63
5. Klezmer musi umieć zagrać wszystko!	83
6. Ten ustrój powinien się nazywać „uciecha”	95
7. Przerażająca cisza	113
8. Ty nie graj, ty bądź sobą!	133

9. Tango śmierci	141
10. „Opiekuj się Doleczkiem, on jest ciągle taki dziecinny...”	151
11. Wesele bez klezmera jest jak pogrzeb bez łez	169
12. <i>Proch</i>	183
13. „I klezmer”	195
14. Czerwona woda	207
15. „Niemcy pana pokochali...”	225
16. Wiosna namiętności	239
17. Prywatny koniec wojny	263
Posłowie	269
Aneks. Pamiątki Leopolda	293
Literatura i dokumenty źródłowe	312

JACEK CYGAN (ur. w 1950 roku w Sosnowcu) jest poetą, autorem tekstów i librecistą. Napisał ponad tysiąc tekstów piosenek dla najwybitniejszych artystów polskiej sceny muzycznej, osiągając w tej dziedzinie wielkie sukcesy. Wydał dwa

tomiki wierszy: „Drobiazgi liryczne”, Oficyna Literacka, Kraków, 1995 oraz „Ambulanza”, Wydawnictwo Bonobo, Warszawa, 2005. Za ten ostatni tom poezji otrzymał w roku 2007 Nagrodę Literacką im. ks. Jana Twardowskiego.

Termin **klezmer** wywodzi się od hebrajskiego **klei zemer**, co oznaczało początkowo instrumenty muzyczne. Z czasem zaczęto używać tego terminu zarówno dla określenia instrumentu, jak i muzyka, który na nim grał. Tak więc „klezmer” to żydowski muzyk, grajek obdarzony iskrą bożą, często nie znający nut, który od XVI wieku gra w Europie Wschodniej muzykę z elementami ukraińskimi, polskimi, rumuńskimi, węgierskimi, rosyjskimi, bułgarskimi i cygańskimi przepuszczonymi przez żydowską wrażliwość. Ale „klezmer” to także wirtuoz, jak klarncista Naftuli Brandwein, okrzyknięty w latach trzydziestych dwudziestego wieku królem amerykańskich klezmerów, czy jego siostrzeniec Leopold Kozłowski-Kleinman.